

Makalenin Dergiye Ulaşma Tarihi: 11.01.2016
Yayın Kabul Tarihi: 08.04.2016

Bayır-Bucak Türkmen Bölgesindeki Türk Varlığı Ve Bölgede Mücadele Veren Gruplar

Turkish Presence In Bayir-Bucak Turkmen Region And Groups That Are Struggling In The Region

Cihat Burak KORKMAZ*
Latif İLTAR**

Öz

Suriye Türkmenleri, Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve halkı tarafından uzun yıllar ihmâl edilmiş bir konudur. Türk halkının Suriye Türkmenlerinin varlığından haberdar olması 2011'de Suriye'de Arap baharı kıvılcımlarının ortaya çıkması ile gerçekleşmiştir. Konuyla ilgili akademik çalışmaların hemen hemen hepsinin bu dönem itibarı ile yapılmaya başlandığını görmekteyiz. Suriye Türkleri konusu, Suriye'nin Türkiye ile sınır komşusu olması ve yakın gelecekte Suriye'de oluşabilecek yeni bir yönetimin oluşmasında oynayacakları rol açısından önemli bir yere sahiptir. Suriye'nin hemen hemen her bölgesinde yer alan Türkmenlerin varlığı Türkiye'yi oldukça yakından ilgilendiren bir konudur. Özellikle Türkiye'nin hemen sınır bölgesinde yer alan ve bölgedeki nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan Bayır-Bucak Türkmenleri, Türkiye'nin sınır güvenliği açısından ve bölgede yer alan Türkmenlerin çıkartılarak yerlerine yerleştirilmek istenilen grupların gerek etnik gerek siyasi gerekse destek aldıkları diğer devletlerin bölge üzerindeki yüzyıllara dayanan emelleri açısından düşünüldüğünde Türkiye'nin en uzun kara sınırı olması açısından ciddi bir sorun olarak tespit edilmektedir. Bu çalışmamızda öncelikle Suriye'deki olaylara kısa bir bakış yapıldıktan sonra Suriye'ye geldikleri tarihten günümüze 1000 yıldan uzun bir süre geçmiş olan Türk nüfusu genel itibarıyla ele alınıp, Bayır-Bucak Türkmen bölgesi köy köy incelenerek 2011 öncesinde bölgede

* Okt., T.C. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, TÖMER, cihatburakkorkmaz@nevsehir.edu.tr

** Okt., Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, TÖMER, iltar07@hotmail.com

yaşamakta olan Türkmen nüfusu hakkında bilgiler verilmeye çalışılacaktır. Son olarak bugün bölgede yer alan ve bölgedeki tarihi birikimlerine dayalı haklı varlıklarını korumaya çalışan gruplar hakkında bilgiler verilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Suriye, Türk varlığı, Bayır-Bucak Türkmenleri, Türkmen gruplar.

Abstract

Syrian Turkmens is a subject that has been ignored by state of the republic of Turkey and its people for many years. Turkish public became aware of the Syrian Turkmens presence in the year of 2011 with the occurrence of Arab spring in Syria. We can see almost all of the academic studies on this subject are started as of this period. The subject of Syrian Turks has an important place due to Syria borders on Turkey and their role on forming the government in Syria that may be formed in near future. Turkmen's presence nearly in every region of Syria is a subject that concern Turkey closely. Especially Bayır-Bucak Turkmens, constituting majority of the residents in the area immediately adjacent to Turkey's border region, are a source of serious concern with regard to being Turkey's longest land border neighbor considering Turkey's border security and both the ethnic background and political stance of the groups, who are aimed to replace indigenous Turkmens and the centuries long desires of the countries from which they receive support. In our study, after we take a brief look at the events in Syria first, the Turkish population over 1000 years have past from the day they arrived in Syria to the present will be generally discussed and after Bayır-Bucak Turkmen region is analyzed village by village, informations about the Turkmen population that had lived in the area before 2011 will be attempted to be given. In conclusion informations about the groups that are located in the area today and trying to protect their rightful presence based on their historical background on the area will be attempted to be given.

Keywords: Syria, Turkish presence, Bayır-Bucak Turkmens, Turkmen groups.

Giriş

Bugün Suriye adıyla anılan ülkede yaklaşık 3,5 milyon Türk (Türkmen) yaşadığı tahmin edilmektedir. Aslında Dağıstanlı, Çerkez, Karaçay gibi akraba topluluklar ve diğer Türk boyları ile birlikte yaklaşık 8 milyon soydaşımızın yaşadığı bir coğrafyadır. Bu insanlar, bu coğrafyada, en az bin yıldan bu yana, kendi devletlerini kurarak, egemen, hür ve efendi olarak ve yaşadıkları toprakları vatan bilerek yaşamaktalar. Bu durum tüm Ortadoğu'da; Irak'ta, Suriye'de, Filistin'de, Lübnan'da bir tarihi gerçektir. Ve yine bir gerçek var ki bugün, bu insanlar ıstırap içinde ve yoğun bir Arap kültürü asimilasyonunun acımasızlığı altında yaşamaktalar. Suriye Türkleri bugün rejimin vahşi saldırıları karşısında müdafaasız ve çaresiz kalmış, birçoğu yurdunu, köyünü terk etmiş, yaklaşık 10.000 Türkmen hayatını kaybetmiş, on binlerce insan ise yaralan-

mıştır. Üç yüz bin civarında Türkmen ise başta Türkiye olmak üzere komşu ülkelere sığınmıştır.¹

Bütün bu olumsuz gelişmelere rağmen bölgede bulunan Türkmen gruplar kısmen teşkilatlı birlikler marifetiyle gerek rejim güçlerine gerekse diğer terör gruplarına karşı haklı bir “Vatan Savunması” vermektedirler.

İşte çalışmanın önemi burada ortaya çıkmaktadır. “Bayır-Bucak Türkmenleri” ifadesiyle dünya ve Türkiye gündeminde sıkça yer alan mücadeleyi yürüten teşkilatlı birliklerin adları veya sayıları daha önce değinilmemiş bir konudur. Bu çalışmada adı geçen bölgede yer alan Türkmen yerleşim birimlerinden daha önce yapılan bazı çalışmalara atıfta bulunarak bahsedilmiştir. Çalışmanın asıl önemli bölümü ise bizzat kendi gözlemlerimize dayanan, ayrıca Bucak Bölgesi Kastal Mu’af Nahiyesi Belediye Başkanı Molla Ramazan ile yapılan görüşmelerimizden elde edilen bilgilere dayandırılan ve bölgede mücadele veren Türkmen grupların adları ve sayılarıdır.

1. Suriye’deki Olaylara Genel Bir Bakış

Suriye’deki olayların özü, Suriye Baas Partisi’ne sadık askerler ve bu partiyi iktidardan indirmek isteyen muhalifler arasında süregelen silahlı mücadeledir. Olayların iç savaş hâline dönüşmesini sebep olan ilk gösteriler 15 Mart 2011’de başlamış ve Nisan 2011 tarihinde ülke çapına yayılmıştır. Gösteriler, Arap Baharı olarak bilinen, Ortadoğu’daki daha geniş bir protest hareketin parçasıdır. Göstericiler, ailesi 1971 yılından beri iktidarı elinde tutan Esad’ın istifasını ve 1963 yılından beri ülkeyi idare eden Baas Partisi’nin iktidarı bırakmasını talep etmektedir.

Nisan 2011 tarihinde Suriye Ordusu başkaldırıcıyı bastırmak için görevlendirilmiş ve askerler ülke genelinde göstericiler üzerine ateş açmıştır. Aylarca süren askeri kuşatmaların ve baskının ardından gösteriler silahlı isyana dönüşmüştür. Çoğunlukla firari askerler ve sivil gönüllülerden oluşan muhalif güçler, merkezi bir liderlik olmaksızın direnişe geçmişlerdir. 2013 yılında Hizbullah, Beşar Esad’a sadık güçlerin yanında savaşa dâhil olmuştur. Beşar Esad yönetimi Rusya ve İran’dan askeri ve parasal destek alırken, muhalifler Katar ve Suudi Arabistan’dan silah desteği almaktadır.

Birleşmiş Milletler’e² göre ölü sayısı Ocak 2015 tarihi itibarıyla 220.000’i aşmıştır. Raporlara göre on binlerce gösterici devlet hapisanelerinde hapsedilmiş, bu göstericiler sistematik işkenceye ve teröre maruz bırakılmıştır. Uluslararası organizasyonlar hem Baas Partisi hükûmetini, hem de muhalefeti insan hakları ihlalleriyle suçlamışlardır. Birleşmiş Milletler’in ve Uluslararası Af Örgütü’nün hem 2012 yılında, hem de 2013 yılında Suriye’deki soruşturmaları ve saha araştırmaları sonucunda, insan hakları ihlallerinin, işkencelerin ve savaş suçlarının büyük kıs-

¹ <http://suriyeturkmenmeclisi.org/tr/6-suriye-ve-tuerkmen-gercegi> adresinden Ocak 2016’da alınmıştır.

² http://www.huffingtonpost.com/2015/01/15/syria-rebel-truce_n_6478226.html adresinden Şubat 2016’da alınmıştır.

mının Baas Partisi hükûmeti tarafından yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır³. Savaşta kimyasal silahlar birden fazla kez kullanılmış ve bu durum uluslararası tepki çekmiştir.

2.Suriye'deki Türk Varlığının Tarihi Temelleri

En eski ve devamlı topluluklardan biri olan Türkler aşağı yukarı dört bin yıllık mazileri boyunca Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarına yayılmış büyük bir millettir. Orta Asya'daki anayurttan etrafa yaptıkları sürekli göç hareketleri Türklerin dünyanın birçok yerinde bulunmalarının, hâkim millet olmalarının, söz sahibi olmalarının ve Türk kültürünü o bölgelere taşımalarının önünü açmıştır (Kafesoğlu, 2005: 41). Tarih boyunca dünyanın çok çeşitli bölgelerine göç etmiş ve göç ettikleri topraklara yerleşmiş olan Türklerin göç ettikleri tarihler birbirinden farklılık göstermektedir. Aynı bölgeye çok farklı tarihler içerisinde çeşitli nedenlerle göçlerin gerçekleşmiş olduğunu görmekteyiz. Göç edilen bölgeye göre kimilerinin zaman içerisinde benliklerini kaybetmiş olduğunu, kimilerinin ana dillerini kaybettiğini ama benliklerinin farkında olduğunu, kimilerinin ise hem benliklerinin farkında olduğunu hem de dillerini muhafaza ettiğini görmekteyiz.

Tarih içerisinde Suriye'ye gerçekleşen Türk göçlerini incelediğimiz zaman göçlerin çok çeşitli zamanlarda birbirinden farklı sebeplerle gerçekleşmiş olduğunu görmekteyiz. Suriye Türklerinin bugünkü durumlarına bakıldığı zaman Suriye Türkleri dillerini ve benliklerini koruma ve farkındalık yönünden çeşitlilik arz etmektedir. Suriye'ye yerleşmiş olan Türkler bölgeye farklı zaman ve nedenlerle yerleşmiş olan Kıpçak Türkleri ve Oğuz Türkleridir. Tarihçilerin hemen hepsi Küçük Asya'ya Selçuklular ile birlikte gelen Türklerin Dokuz Oğuz olduklarını dile getirmektedir. Türkmenlik yerleşik hayatta yaşayan Sasanilerin İslamiyet'i kabul eden Oğuzlara taktıkları bir ad olabilir (Güvenç, 1993: 103). 9. 10. Yüzyıllarda Türklerin Orta Asya'dan Avrupa'ya ve Orta Doğu'ya doğru göç ettiklerini görmekteyiz. Oğuzlar bu göçler sırasında buldukları yerlerden daha güneye doğru göç ederek Orta Doğu'ya gelmişler ve burada Müslüman Devletlerle sınırdış olmuşlardır. Oğuzlar bu şekilde İslamiyet'e girmeye başlamışlardır. Oğuzların İslamiyet'e girmelerinden önce de zaten Abbasi Halifeliği döneminde memluk ya da paralı askerlerin batıdaki paralı askerler grubuna alınmış olduklarını bilmekteyiz.

Abbasi Halifeliğinin kuruluşundan itibaren özellikle orduda kullanılmak üzere Kıpçak Türkleri satın alınmış ve bir eğitim verilerek Abbasi Devleti'ne hizmet etmeleri sağlanmıştır. Abbasi Devleti'nde önemli bir yeri olan ve etkileri kuvvetlenen Türk birlikleri, önceleri İranlı unsurları dengelemek için getirilmeye başlanmıştır. Kısa zamanda sayıları 30.000'e ulaşan Türk birlikleri için halife Mu'tasım tarafından Bağdat'ın kuzeyinde yer alan Samarra şehri kurularak onlara geniş iktalar tahsis edilmiştir. Bunların Arap ve Acemlerle evlenip karışarak bozulma-

³ <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/CIonSyriaciviliansunrelentingspiralofviolence.aspx> adresinden Şubat 2016'da alınmıştır.

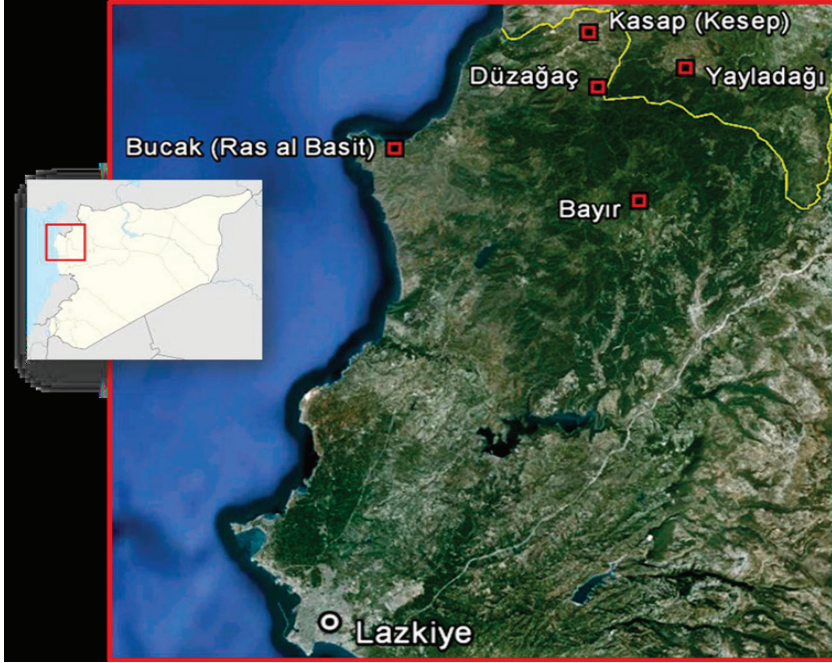
maları için özellikle Türk kızları getirtilip onlarla evlilikleri desteklenmiştir. Bu Türk birliklerinin komutası da sadece Türk Beylerine bırakılmıştır (Kopraman, 1989: 56). Böyle bir dönemin hemen sonrasında 960 yılında Oğuzlardan Selçuk Bey ve maiyetinin İslam'a girişi tamamlanmış ve tedrici olarak yaklaşık 200 bin kişi Müslüman olmuştur. Maverünnahr bölgesindeki Müslümanlarca, Oğuz kavimlerinden İslam'ı kabul etmiş olan bu kesimlere onları eski dinlerinde devam eden etnik kardeşlerinden ayırmak için "Türkmen" adı verildi. Bu isimlendirme, Bir süre Oğuz ismi ile birlikte kullanılmış olsa da, XIII. Yüzyıl başlarına gelindiğinde artık tüm bölgelerde Oğuz isminin yerini almıştır (Dağ, 2010).

Suriye'de ilk Türkmen yerleşmesinin daha çok Halep ve Lazkiye şehirleri ile bunların kuzeyindeki bölgede olmuş olduğunu görmekteyiz (Sevim, 1969: 563-569). Ayrıca Şam, Humus, Tartus, Rakka'da; güney Suriye'de Suveyda, Kuneytra'da Daraa ve Nava bölgesi de dâhil olmak üzere diğer bölgelerde de çok sayıda bir Türk nüfusu vardır. 1063 yılında Türkmenler'in Suriye'yi fethinden itibaren, 1918 yılında Osmanlı-Türk kuvvetlerinin Halep'in kuzeyine çekilişlerine kadar; 900 yıla yakın bir müddet Suriye, Türk hâkimiyetinde kalmıştır. (Kafalı, 1973: 32-33).

Kuneytra'da 11.yüzyılda Atsız zamanında gelip yerleştirilen ve bugün Kuneytra Safad ve Taberiye Gölü arasındaki bölgede yerleşik olan 40.000 civarında Colan(Golan) Türkmenleri de bulunmaktadır. Ayrıca, 93 Harbi (1877-1878) esnasında Kafkasya'nın Dağıstan ve Karaçay bölgelerinden getirilen Türkler de bu bölgeye yerleştirilmişlerdir. Sayıları 100.000 kadardır. Fakat 1967 Arap-İsrail savaşından Suriye ordusu İsrail önünde dayanamayıp geri çekilince burada yaşayan Türkler yurtlarını modern İsrail ordularına karşı savunmaya çalışmışlardır. Neticede bir kısmı yurtlarını terk ederek Halep ve Şam'a gelerek yerleşmişlerdir. Bu bölge Suriye'nin Hama-Humus ve Tartus şehirleri ve Lübnan sınırı arasında bulunan kısmıdır. Suriye'nin orta-batısı sayılabilecek bir bölgedir. Türkmenler genellikle Humus şehrinde yaşamaktadır. Fakat Hama şehrinde de önemli bir Türkmen topluluğu yaşamaktadır. Bu bölgedeki Türklerin büyük bir çoğunluğu Türkçeyi unutmuşlardır. Türkmenler bu bölgede orta sınırı teşkil ederler, sayılarının 2012'de 80 bin civarı olduğu tahmin edilebilir. (Kirişçioğlu, 2013: 17-18)

Arap Baharı ve etkileriyle beraber uluslararası bir soruna dönüşen Suriye hakkında hem dünyada hem de Türkiye'de farklı açılardan araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu araştırmalarda etnik ve mezhepsel yapı öne çıkarken neredeyse 1000 yıldan bugüne bölgede yaşayan Türkler ile ilgili literatürde yeterli çalışma mevcut değildir. Amerikan Dış İşleri Bakanlığı'nın %1 olarak belirlediği Türkmen nüfusu, Şam Büyükelçiliğimiz de aynı oranla 1983'te desteklemiştir. Mustafa Kafalı (1973) tarafından bu konuyla ilgili yapılan ilk çalışmada Suriye'deki Türklerin nüfusu 500.000'den fazla ve Türkçe konuşanların sayısı da 300.000 civarında tespit edilmişken 1995 yılında Suriye'nin nüfusu 14.171.000 iken Türkçe konuşan ve tespit edilebilen Türk nüfusu 1.000.000 civarındadır ve çalışmada Türkçe konuşmayan Türkmenler dikkate alınmamıştır. (akt. Kirişçioğlu, 2013: 6)

3. Bayır- Bucak Bölgesi Türkmen Yerleşim Birimleri

Resim 1: Bayır-Bucak Bölgesi'nin Coğrafi Konumu

Bayır-Bucak Türkmen Bölgesi Suriye'nin Lazkiye şehrinde yer almakta ve Hatay ili Yayladağı ilçesi sınırına güney-batı uzantılı bir alanda bulunmaktadır. Bayır-Bucak Türkmen Bölgesi; Bayır, Bucak ve Kesep olmak üzere üç bölgeden oluşmaktadır. Bu bölgelerde yer alan köyler bölgedeki diğer köylerden daha büyük ve gelişmiş olan nahiye olarak adlandırılan yerleşim merkezlerine bağlıdırlar. Bayır Bölgesi'ndeki nahiye Rabi'a, Bucak bölgesindeki nahiye Kestel Mua'f ve Kesep Bölgesi'ndeki nahiye bölgeyle aynı isimdeki Kesep nahiyesidir. Bölgelerdeki tüm resmî işlemler adı geçen nahiyelerden yapılmaktadır.

3.1. Bucak Bölgesi

Bucak Bölgesi Lazkiye şehrinin Akdeniz civarında yer alan bölgesidir. Bölgenin Türkiye ile bir sınırı bulunmamaktadır. Bölgede yer alan yerleşim yerleri Türkmenlerden ve rejim taraftarı Alevilerden oluşmaktadır. Bölge 2011 öncesinde çok sakin bir yer olup Suriyelilerin tatil için geldikleri bir turizm şehri konumunda yer almaktadır. Maddi durumu iyi olan Suriyelilerin birçoğunun bölgede yazlık evleri bulunmaktadır. Bölgede yer alan Türkmen ve Alevi köyleri karışık bir şekilde yer almaktadır. Türkmen köyleri ayrı bir yerde Alevi köyleri ayrı bir yerde değildir. Öztürkmen, Duman ve Orhan'ın yaptığı çalışmaya göre (2011: 17) bölgede yer alan Türkmen köyleri şunlardır:

Türkçe Adı	Arapça Adı	Türkçe Adı	Arapça Adı
Sılayip Türkmen صليب ترڪمان	Sılayip Türkmen صليب ترڪمان	Kıymaz غيماز	Kıymaz غيماز
Burç İslam برج اسلام	Burç İslam برج اسلام	İsa Beyli عيسى بيلي	İsaviyye عيساوية
Kastal Maaf قسطل معاف	Kastal Maaf قسطل معاف	Araplı عربلي	Beyt Arap بيت عرب
Türkmenli ترڪمانلي	El Temime التميمة	Kunbelli كونبيلي	Beyit Kunbel بيت كونبل
Turunç تورنچ	Ümmül Tuyur أم الطيور	Filik فيليك	Felek فلك
Zinzif زنزف	Zinzif زنزف	Ayuşlu عيوشلي	Ayuşiyeye عيوشية
Avanlı عونلي	Beit Avan بيت عوان	Galabah قلاياه	Galaba قلايا
Mıllıklı ملقلي	Beit Mılık بيت ملك	Ümmetli أمّتي	Umme أمة
Yukarı Almalı يوقاري الملي	Tıfahiye Fokaniye تفاحية فوقانية	Aşağı Almalı اشاغي الملي	Tıfahiye Tahtaniye تفاحية تحتانية
Mılla Mahmutlu ملا محمودلو	El Mahmudiye المحمودية	Çalkamalı چلقاملي	El Bereke البركة
Bedruse بدرسه	Bedrusiye البدروسية	Saray صاراي	Saray صاراي
Fakıh Hasan حسن فقه	Şih Hasan شيخ حسن	Çukaran جوقران	El Zahiye الذاهية
Şirit Ali شيريت علي	Şekiriye شكرية	Meydançık ميدانچك	El Meydan الميدان
Keşiş كشيش	El Gasseniyye الغسانية	Keren Gül كرن غول	El Berki البركي
Ferizli فريزلي	Beit Feres بيت فارس	Fakılı فقلي	Beit Vali بيت والي
Çamırlı چامرلي	El Rihan الريحان	Kesecik كسيچيك	El Halidiye الخالدية
Kaba Mazı قبا مازي	Ballut بلوط	Kör Ali كور علي	Kor Ali كور علي
Kara Bacak قره بجق	Sude سوده		

Tablo 2: Bucak Bölgesi Türkmen Köyleri

Bölgede yer alan Alevi köylerinin sayısı Türkmen köylerinden daha azdır. Bu köylerin isimleri şunlardır: Basit, Beyt Beddur, Sürekli, Karatat, Beyt Kaddar, Kulup, İmen, Kara Fellah, Beyt Kasır, Zeytincik, Belluran, Vadi Kandil, Sirisikiyye, Çapılıyye, Dağmat, Harıcıyye, Mezra'a, Zığrin, Savanik.

Bucak Bölgesinde genel olarak şiddetli çatışmaların yaşanmadığı görülmektedir. Çatışmalar Bayır Bölgesine yakın köylerde gerçekleşmiştir. O köylerde de çatışmalar çok şiddetli boyutlara ulaşmamış ve Türkmenler ile askerler arasında bir

çatışma gerçekleşmemiştir. Gerçekleşen çatışmalar Türkmenler ile rejim yanlısı halk grupları arasında olmuştur. Rejim askerleri ile Türkmenler arasında bir çatışma yaşanmamasının sebebi daha önce bölgede bir askeri üssün bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Çatışmalar Kastal Muaf, Zinzif, Saray, Avanlı ve Mıllıklı köylerinde gerçekleşmiştir. Yaşanan çatışmalardan birkaç gün sonra Bayır Bölgesine yakın olan Türkmen köylerinin hemen hemen tamamı boşaltılmıştır. Bu köylerin boşaltılmasında çatışmaların dışında etkili olan bir sebep daha bulunmaktadır. Suriye’de rejimin yanında etkin olarak hareket eden Acilciler grubunun Türkmenlere yapmış olduğu baskılar da bölgedeki Türkmenlerin köylerini boşaltmasında etken olmuştur. 2012 yılının Ağustos ayında Bucak Bölgesi Kastal Mu’af Nahiyesi Belediye Başkanı Molla Ramazan ve yardımcıları ile bazı söz sahibi Türkmenler Acilciler grubunun lideri Mihraç Ural ve ekibi tarafından üç gün alıkonulmuştur. Arkasından bu grup Zinzif köyündeki tüm evlerde arama gerçekleştirmiş, Türkmenlere kötü muamelede bulunmuşlardır. Gerçekleşen bu olayın ardından Bayır Bölgesine yakın olan Türkmen köylerindeki kadınlar ve çocuklar Bayır Bölgesi’ne gitmişlerdir. İki hafta sonra bölgede çatışmalar başlamış çatışmalar Türkmenler tarafından bir günde kaybedilmiş ve Bayır Bölgesi’ne yakın olan köyler tamamıyla boşaltılmıştır.

Bayır Bölgesi’ne uzak konumda olan İsabeyle, Būdürsü, Keyyiş, Sulayıp, Turunç, Burc İslam gibi köylerde hiç çatışma yaşanmamıştır. Çatışmaların bu köylerde yaşanmamasının sebebi köylerin diğer Türkmen köyleriyle aralarında Alevi köyleriyle çevrili olmasından kaynaklanmaktadır. Köylerde yaşayan genç erkekler rejim tarafından askere alınmak istenmektedir. Bu sebeple bu köylerde genç erkekler bulunmamaktadır. Kadınlar, yaşlılar ve çocuklar için çok büyük problemler görülmemektedir. Köylerde çiftçilikle uğraşanlar kendi yiyeceklerini ekip biçerek temin etmektedir. Şehir merkezinde yaşayanlar ise genelde devlet memurudurlar ve devletten maaşlarını almaktadırlar. Suriye Devleti’nin bu köylerde yaşayan Türkmenlerin bölgeyi terk etmeleri için girişimde bulunmamasının sebebi bölgenin zaten Baas Rejiminin Suriye’deki en güçlü yeri olarak kabul edilmesindedir. Bölgede Türkmenlerin etkin oldukları köyler Bayır bölgesine yakın olan köylerdir ve bu köyler de zaten rejim yanlıların girişimiyle boşaltılmıştır.

3.2.Kesep Bölgesi

Kesep, Bayır-Bucak Bölgesi içerisindeki en küçük bölgedir. Akdeniz’e ve Türkiye’ye sınırı olan bir yerdir. Tamamıyla bir turizm bölgesi olup Ermenilerin yaşadığı yerleşim yerlerinden oluşmaktadır. Bölgede Acısu (Nibeal Mır), Nebain, Samra, Vadi Ezhar ve Kesep köyleri yer almaktadır. Kesep bir turizm bölgesi olduğu için diğer şehirlerde yaşayan Suriyelilerin yazlık evlerinin bulunduğu bir yerdir. Kesep Bayır-Bucak’ta çatışmaların en az olduğu bölgedir. 2012 yılında Acısu’da bulunan bir karakol askeri üsse dönüştürülmüştür. Bölgedeki üç hâkim zirveden birisi olan Cebelin Nısr’da da bir askeri üs kurulmuştur. 2014 yılının Mart ayında ağırlığı Türkmenlerden oluşan muhalif gruplar Kesep Bölgesi’ni ele geçirmişlerdir. Ancak

Haziran ayında herhangi bir çatışma olmamasına rağmen baskılar yüzünden bölgeyi terk etmek zorunda kalmışlardır.

3.3. Bayır Bölgesi

Bayır Bölgesi tamamı Türkmen köylerinden oluşan bir bölgedir. Bölge Türkiye sınırında yer almakta olup çatışmaların en yoğun olarak yaşandığı bölgedir. Öztürkmen ve diğerlerinin yaptığı çalışmaya göre (2011: 16) bölgede yer alan Türkmen köyleri şunlardır:

Türkçe Adı	Arapça Adı	Türkçe Adı	Arapça Adı
Gebelli غابلي	Rabia ربيعة	Çanlı جانلي	Çameme غاممة
Şeren شران	Hılva حلوى	Gök Dağ عوك داغ	El Hadrae الخصراء
Kulcuk قولجوك	El Dura الدررة	Sarraf صراف	Sarraf صراف
Salur صالور	Salur صالور	Akça Bayır اغچا باير	El Beydae البيضاء
Kuruca كوروجا	Aliye آلية	Cüb Torus جب طوروس	Cüb Torus جب طوروس
Murutly مورتلي	Iteyra عطيرة	Nısibın نسبا	El Rihaniyye الريحانية
Çemeren چمران	Şahrura شحرورة	Kabaklı قبكلي	Sukkeriye سكرية
Dervişen درویشان	Dervişan درویشان	Çukurçak چوقرقاق	El Vadi الوادي
Kabkaya كبقايا	Kabkaya كبقايا	Ablaklı أبلقلي	Beit Ablak بيت ابلق
Kepir كبير	El Kebir الكبير	Kelez كلز	Nıvvara نواررة
Yamadi يمادي	El Yamama اليمامة	Çardaklı چاردقلي	Beit Çardak بيت چاردق
Kazak كازاق	Kazak كازاق	Yumucak يموجاك	El Rusume الروسومة
Kantara قنطرة	Kantara قنطرة	Gebere غيره	Ravda الروضة
Günyeli غونايلي	Günyeli غونايلي	Kıbkaya قبقايا	Kıbkaya قبقايا
Hamikli حميكلي	Beyit Hamik بيت حميك	Aşağı Baldırlı أشاقلي بلدرلي	Sude Tahtani سوداء تحتاني
Saldıran سالدران	Saldıran سالدران	Karaca Ağaç قارچه اغاج	Karaca Ağaç قارچه اغاج

Tablo 1: Bayır Bölgesi Türkmen Köyleri

Bayır Bölgesi 2011 olayları başladığı dönemden 15 Ocak 2016'ya kadar tamamen Türkmenlerin hâkimiyetinde yer almaktaydı. Rejim güçleri havadan ve kara-

dan sürekli olarak 2011 yılından itibaren saldırılarını sürdürmüş olsa da belirtilen tarihe kadar herhangi bir ilerleme kaydedememişlerdir.

4. Bölgede Mücadele Veren Gruplar

Memduh Culha Grubu: Bayır Bölgesinde oluşan ilk silahlı gruptur. 1 Ağustos 2011'de kurulmuştur. Komutanı girdiği ilk çatışmada şehit düşmüştür. Bütün Türkmenler 10-15 gün bu grup altında yer almıştır. Daha sonraları farklı gruplar oluşmaya başlamıştır. Bu grup ilk kuruluşundan itibaren Avanlı'nın muhafazasında bulunmuştur. Gebelli düşünce Avanlı'da yer alan bu grup da çekilmek zorunda kalmıştır. Tamamen Türkmenlerden oluşan bu grup demokratik bir görünüm arz etmektedir. Liderlerini seçimle belirlemektedirler.

Nurettin Zengi Tugayı: Memduh Culha'dan sonra kurulan ilk gruptur. Kuruluşundan itibaren Karabacaklı'da ve Saray'da savaşmışlardır. Gebelli düştükten sonra 15 Ocak 2016'da buldukları yerden çekilmek zorunda kalmışlardır. Yoğun bir hava saldırısına maruz kalmışlar ve çok sayıda şehit vermişlerdir. Liderleri Abu Ahmed Farid'dir. Kuruluşundan itibaren tek liderle devam etmişlerdir. Nureddin Zengi grubu kurulduktan sonra bölgede çok hızlı bir gruplaşma ortaya çıkmıştır.

Birinci Sultan Selim Tugayı: Liderleri Tarık Sohta'dır. Tek liderle devam etmişlerdir. Genelde Fırınlık ve Şeren'de savaşmışlardır. Cepheleleri Fırınlık olup merkezleri Şeren'dedir. Bir dönem PYD ile Halep'te savaşmışlardır. Ağustos 2013'te Halep'in kuzeyinde yer alan Mınnığ Havaalanında savaşıp havaalanını ele geçiren muhalif grupların arasında yer almışlardır. Tarık Sohta'nın dedesi Nevres Sohta 1939 yılında Bayır'a girmeye çalışan Alevilerle ve Ermenilerle büyük mücadeleler yürütmüştür. Bu sebeple Nevres Sohta Türkiye'de bilinen bir şahıstır. Çocukları da Türkiye ile ilişkilerini sürdürmüşlerdir.

Sultan Abdülhamid Tugayı: Liderleri Ömer Abdullah'tır. Bu tugay Kızıldağ düşene kadar Fırınlık'ın muhafazasında yer almıştır. Kızıldağ'da yoğun mücadeleler vermişlerdir. Kızıldağ düşünce buldukları bölgeden geri çekilmişlerdir.

Ihva Billâh Grubu: İlk kurucusu Heysem Topalca'dır. Heysem Topalca'dan sonra grubun başına geçen kişi Abu Ethem Türkmen'dir. Son olarak da Ramazan Utti grubun başına geçmiştir. Daha sonraki liderlerin üzerinde Heysem Topalca'nın etkileri bilinmektedir. İlk önceleri Murtlu'da kalmışlar daha sonra Mıllıklı'ya geçmişlerdir. 45 Dağı düşmeden evvel o bölgede savaşmışlar ve 45 dağı düştükten sonra Çardaklı'ya çekilmişlerdir. Gebelli düşene kadar Çardaklı'da mücadele vermişlerdir. Tamamı Türkmenlerden oluşmaktadır. Memduh Culha'dan sonra en fazla şehit veren grup olarak bilinmektedir.

Şuheda El Cebel El Türkmen Tugayı: Bu grup Adil Orli tarafından kurulmuştur. Kızıldağ'ın muhafazasında yer almışlardır. Merkezleri Murtlu'da yer almaktadır. 2013 yılında İŞİD'le Kızıldağ'da mücadele etmişler ve İŞİD'le girilen mücadeleden sonra Kelez'e çekilmişlerdir. Kelez'de 1071 adında bir eğitim alanı kurmuşlardır.

Arap gruplarına eğitim vermişlerdir. Uygur Türkleri bölgeye ilk geldikleri zaman eğitimlerini bu gruptan almışlardır. Daha sonraları çok zayıflamışlardır. Sayıları ve güçleri çok az olmasına rağmen Kelez'de mücadeleye devam etmektedirler.

Murabitun Grubu: Şüheda El Cebel El Türkmen Tugayı'ndan ayrılarak oluşmuş bir gruptur. Cepheleri Karabacaklı'dır. Liderleri Şehit İsmail Culak'tır. Girdiği bir çatışmada şehit düşmüştür. Tam buldukları yere Ruslar füze atmıştır. Askerlerin çoğu şehit düşmüş ve yaralanmıştır.

Zahir Bibers Tugayı: Memduh Culha'dan ayrılmış bir gruptur. Bu grup Memduh Culha ile aynı cephede savaşmıştır. Silayıp Türkmenlerinden oluşmaktadır.

Türkmen Dağı Tümeni: 2012 yılında kurulmuştur. Yukarıda saydığımız tüm grupların ortak kararıyla kurulmuş ve tüm grupları çatısı altında toplamıştır. Liderleri Muhammed Awad'dır. Yardımcısı Abu Fadıl'dır. Bu Tümen bir eğitim alanı oluşturmuştur. Tüm Türkmen gruplarının aldığı ortak karar neticesinde her Türkmen grubu askerlerini bu grupta eğitmek zorunda bırakılmıştır. Gelen desteklerin tamamı bu tümende toplanmıştır. Daha sonra bu gruptan ayrılmalar gerçekleşmiştir. Ayrılmalar radikal İslami düşüncedeki askerler tarafından gerçekleşmiştir. Bu ayrılmalar ile beraber dağ iki ayrı büyük gruba bölünmüştür.

Cephe El İslamiyye Grubu: Türkmen Dağı Tümeni'nden ayrılan gruptur. Lideri Abu Suheyb'dir. Rejim yıkıldıktan sonra da cihada devam etmeyi düşünen askerlerin oluşturduğu bir gruptur. Şu anda Türkmen dağındaki en aktif gruplardan biridir.

Ibn i Teymiyye Grubu: Bu grup bünyesinde çok sayıda yabancı barındırmaktadır. Bölgede Türkmen Dağı Tümenine dâhil olmayan tek gruptur.

2. Sahil Tümeni: Suriye Türkmen Meclisi tarafından kurulmuştur. Türkmen Dağı Tümeni'nin isim değiştirmiş şeklidir. Tamamen Suriye Türkmen Meclisinden destek almıştır. Ancak bölgedeki bazı gruplar Suriye Türkmen Meclisine karşı oldukları için bu tümene dâhil olmamışlardır. 1. Selim Tugayı, Sultan Abdülhamid Tugayı ve Cebel İslam 2. Sahil Tümenine dâhil olmamıştır. Aralarında bir çatışma olmamıştır. Bölgedeki tüm gruplar desteğini 2. Sahil Tümeni'nden sağlamaktadır.

10. Tümen: Türkmen Dağı Tümeni iptal olduktan sonra bölgedeki tüm grupları tek çatı altında toplamak amacıyla 2. Sahil Tümeni çatısında toplanmak isteyenler tarafından Abul Fadıl liderliğinde kurulmuştur. İçerisinde Arap grupları da bulundurmaktadır. Özgür Suriye Ordusundan destek almıştır. Çamam cephesinde savaşmışlar ve cephe düştükten sonra ortadan yok olmuşlardır.

Libyalılar Grubu: Murtlu'da merkezleri vardır. Avanlı'da cephede savaşmışlar ve oranın muhafazasında yer almışlardır. Çok sayıda canlı bomba yetiştirmişler ve Esad'a karşı bu canlı bombaları kullanmışlardır. Künyeli isimler kullanmışlardır ve gerçek isimlerini kullanmamaktadırlar. Tamamı Libyalılardan oluşmaktadır.

Ensar El Şam: %90'ı Araplardan oluşmaktadır büyük bir gruptur. Suriye'nin çeşitli yerlerinde savaşmış olup Türkmen dağında sadece destek amacıyla bulun-

muşlardır. Kesep'in ele geçirilmesinde önemli bir vazife yüklenmişlerdir.

Çeçenler: Suriye'deki tüm Çeçenler tek bir çatı altında toplanmışlardır. Müslim Ebu Velid Şişeni liderleridir. Suriye'nin her yerine dağılmış durumdadırlar. Destek amacıyla zaman zaman Türkmen Bölgesine yardıma gelmişlerdir.

Sonuç

Suriye'de beş yıla yakın bir süredir yaşanan iç savaştan en büyük zararı yerel halkın gördüğü yadsınamaz bir gerçektir. Bu iç savaşın diğer mağdurları da Türkiye başta olmak üzere Suriye'nin sınır komşuları ve Avrupa devletleridir. Çalışmanın hazırlandığı günlerde küresel sermayeyi elinde tutmaya çalışan büyük güçlerin ateşkes çağrısı yapması, olayların sona ermesi açısından kayda değer bir gelişme sayılabilir. Kalıcı bir barış ortamının sağlanabilmesi Suriye'de oluşturulacak tam demokratik bir yönetim sistemi ile mümkün olacaktır. İşte bu noktada Suriye'nin hemen her bölgesinde yaşayan Türkmen grupların bu demokratik yapı içerisindeki rolü Türkiye açısından çok önemlidir. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti Devleti, bir cihan devletinin bakiyesi ve mirasçısı olması sıfatıyla sınırlarının ötesinde bir müktesebata sahiptir. Meydana gelen gelişmeler Türkiye'nin özellikle sınırındaki ülkeler ile bir komşuluktan ziyade her anlamda bir kader ortaklığı olduğunu bir kere daha bütün nesnelliğiyle ortaya koymaktadır. Yani Türkiye'nin etrafını sınırları dışında çepeçevre kuşatan Türkler iyiye, Türkiye de iyidir. Bahsi geçen Türkler ister sınırları içinde olsun isterse olmasın Türkiye'nin bir parçasıdır.

Yapılan bu çalışmada Suriye'deki Türkmen grupların hem rejim güçleri hem de diğer terörist gruplarla olan mücadelesindeki teşkilatlı yapıları ortaya koyması açısından önemli olarak görülmektedir. Ayrıca çalışmada adı geçen grupların mücadelesi, Türkiye'nin güney sınırının güvenliği açısından ayrıca stratejik bir öneme sahiptir. Çalışmanın diğer bir önemi ise gerek dünya gerekse Türkiye gündeminde sıkça yer alan "Bayır-Bucak Türkmenleri" ifadesinin içini dolduran Batı Türkmeneli gerçekliğine bir farkındalık yaratmasıdır. Bu sebeplerden dolayı çalışmanın hem Türkoloji hem uluslararası ilişkiler hem de güvenlik politikaları çalışan bilim insanlarına faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

DAĞ, Ahmet Emin, (2010), “*Halep Türkmenleri (1918-2008)*”, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları

Enstitüsü, Türk Tarihi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

GÜVENÇ, Bozkurt, (1993), “*Türk Kimliği*”, Kültür Bakanlığı: Ankara.

KAFALI, Mustafa, (1973), “Suriye Türkleri-I”, *Töre Dergisi*, sayı 21, Ankara.

KAFESOĞLU, İbrahim, (2005), “*Türk Milli Kültürü*”, Ötüken: İstanbul.

KİRİŞÇİOĞLU, Mehmet Fatih, (2013), “Suriye’de İç Savaş Süreken Suriye Türkleri”, *21.yy Türkiye*

Enstitüsü Rapor No: 1 http://www.21yyte.org/assets/uploads/files/suriye-turkmenleri-rapor-son-pdf_14032013.pdf adresinden 01/03/2016 tarihinde ulaşılmıştır.

KOPRAMAN, Kazım Yaşar, (1989), “*Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*”, İstanbul: Çağ.

ÖZTÜRKMEN, Ali, DUMAN, Bilgay, ve ORHAN, Oytun, (2011), Suriye’de Değişimin Ortaya Çıkardığı

Toplum: Suriye Türkmenleri, **Orsam-Ortadoğu Türkmenleri Programı Rapor No:14**, http://www.orsam.org.tr/tr/trUploads/Yazilar/Dosyalar/20121226_rapor14tum.pdf adresinden 20/02/2016 tarihinde ulaşılmıştır.

SEVİM, A. (1989), “*Suriye ve Filistin Selçukluları Tarihi*”, Türk Tarih Kurumu Yayınları: Ankara.

